

**ZAKON
O PREVOZU OPASNIH MATERIJIA
("Sl. list SFRJ", br. 27/90 i 45/90 -ispr. i "Sl. list SRJ", br.
24/94, 28/96 - dr. zakon i 68/2002)**

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi pod kojima se vrši prevoz opasnih materija i radnje koje su u vezi s tim prevozom (pripremanje materije za prevoz, utovar i istovar i usputne manipulacije), kao i nadzor nad izvršavanjem ovog zakona.

Član 2

Opasne materije u smislu ovog zakona, jesu:

Klase 1a - Eksplozivne materije;

Klase 1b - Predmeti punjeni eksplozivnim materijama;

Klase 1c - Sredstva za paljenje, vatrometni predmeti i drugi predmeti;

Klase 2 - Zbijeni gasovi, gasovi pretvoreni u tečnost i gasovi rastvoreni pod pritiskom;

Klase 3 - Zapaljive tečnosti;

Klase 4.1 - Zapaljive čvrste materije;

Klase 4.2 - Materije sklone samopaljenju;

Klase 4.3 - Materije koje u dodiru sa vodom razvijaju zapaljive gasove;

Klase 5.1 - Oksidirajuće materije

Klase 5.2 - Organski peroksidi;

Klase 6.1 - Otrovi;

Klase 6.2 - Gadne i zarazne materije;

Klase 7 - Radioaktivne materije;

Klase 8 - Korozivne (nagrizajuće) materije;

Klase 9 - Ostale opasne materije.

Eksplozivne materije, predmeti punjeni eksplozivnim materijama, sredstva za paljenje, vatrometni predmeti i drugi predmeti (u daljem tekstu: eksplozivne materije) jesu čvrste i tečne hemijske materije koje imaju osobinu da, pod pogodnim spoljnim dejstvom (udar ili trenje), eksplozivnim hemijskim razlaganjem oslobađaju energiju u obliku toplote ili gasova.

Zbijeni gasovi, gasovi pretvoreni u tečnost i gasovi rastvoreni pod pritiskom (u daljem tekstu: gasovi) jesu materije koje imaju kritičnu temperaturu nižu od 50oC ili na 50oC pritisak pare viši od 300 kPa (3 bar).

Zapaljive tečnosti su tečnosti ili smeše tečnosti koje na temperaturi od 50oC imaju pritisak pare niži od 300 kPa (3 bar), a tačku paljenja nižu od 100oC.

Zapaljive čvrste materije su čvrste materije koje, kad su u suvom stanju, mogu lako da se zapale u dodiru sa plamenom ili varnicom (sumpor, celuloid, nitroceluloza, crveni fosfor i dr.), ali nisu sklone samopaljenju.

Materije sklone samopaljenju su materije koje se pale u dodiru sa vazduhom ili vodom bez posredstva drugih materija (beli i žuti fosfor, cinkovi alkili, otpaci, nitrocelulozni filmovi, sirovi pamuk, upotrebljene krpe i dr.).

Materije koje u dodiru sa vodom razvijaju zapaljive gasove jesu materije koje u dodiru sa vodom razvijaju gasove koji se pale u dodiru sa plamenom i varnicom (natrijum, kalijum, kalcijum, kalcijum-karbid, alkalni silicidi i dr.).

Oksidirajuće materije su materije koje se u dodiru sa drugim materijama razlažu i pri tom mogu prouzrokovati vatru (hloridi, perflorati, vodeni rastvor vodonik-super-oksida, peroksidi alkalnih metala i njihove smeše i dr.).

Organski peroksidi su organske materije sa višim stepenom oksidacije koje mogu da izazovu štetne posledice po zdravlje ili život ljudi ili oštećenje materijalnih dobara, a manje su osetljive na eksploziju od dinitrobenzola u dodiru sa plamenom ili na udar, odnosno trenje.

Otrovi su supstancije sintetičkog, biološkog ili prirodnog porekla i preparati proizvedeni od tih supstancija koji, uneseni u organizam ili u dodiru sa organizmom, mogu ugroziti život ili zdravlje ljudi ili štetno delovati na životnu sredinu.

Gadne i zarazne materije su supstancije koje šire neprijatan miris ili sadrže mikroorganizme ili njihove toksine za koje se zna da mogu izazvati zarazna oboljenja kod ljudi i životinja (sveže nesoljena ili usoljena koža, otpaci, iznutrice, žlezde, fekalije i dr.).

Radioaktivne materije su materije čija specifična aktivnost prelazi 74 bekerala (0,02 mikrokirija) po gramu.

Korozivne (nagrizajuće) materije su materije koje u dodiru sa drugim materijama i živim organizmima izazivaju njihovo oštećenje ili uništenje (sumporna kiselina, azotna kiselina, brom, mravlja kiselina, natrijum-hloroksid i dr.).

Ostale opasne materije su supstance koje za vreme prevoza predstavljaju opasnost, a koje se ne mogu svrstati u klase od 1 do 8 (azbest, suvi led, magnetni materijali i sl.).

Opasnim materijama smatraju se i sirovine od kojih se proizvode opasne materije i otpaci - ako imaju osobine tih materija.

Član 3

Preduzeća i druga pravna lica i pojedinci koji prevoze ili predaju na prevoz opasne materije i vrše radnje u vezi s tim prevozom, kao i pojedinci koji u toku prevoza neposredno rukuju ili na drugi način dolaze u dodir sa opasnim materijama dužni su da preduzimaju preventivne i zaštitne mere kojima se obezbeđuje zaštita životinja i zdravlja ljudi, životne sredine ili materijalnih dobara, odnosno bezbednost saobraćaja.

Ako opasna materija ima i osobine neke druge opasne materije koja spada u klasu 2, a te osobine mogu ugroziti život i zdravlje ljudi, životnu sredinu ili materijalna dobra, preduzeća i druga pravna lica i pojedinci koji prevoze takve materije ili vrše radnje u vezi s tim prevozima, kao i pojedinci koji u toku prevoza rukuju ili na drugi način dolaze u dodir sa takvim materijama dužni su da preduzimaju preventivne i zaštitne mere za sprečavanje i takvih opasnosti.

Ako materija iz stava 2 ovog člana ima jednu ili više osobina zbog kojih se može svrstati u opasne materije za čiji prevoz je potrebno posebno odobrenje, takva materija se može prevoziti samo uz odobrenje nadležnog organa, bez obzira na to kako je klasifikovana.

Član 4

Novootkrivene opasne materije mogu da se prevoze ako ispunjavaju uslove koji su prethodno naučnim ispitivanjem utvrđeni kao uslovi koji pružaju punu sigurnost pri njihovom prevozu.

Član 5

Opasnim materijama mogu da rukuju samo punoletna lica, koja su za to stručno osposobljena. Opasne materije mogu da prevoze samo lica koja su za rukovanje i prevoz opasnih materija stručno osposobljena i koja su napunila 21 godinu.

Lica koja nisu stručno osposobljena za rukovanje opasnim materijama mogu, ako su prethodno upoznata sa načinom rada, opasnostima i zaštitnim merama na radu, samo prenositi, utovarati, istovarati ili pretovarati opasne materije, i to pod rukovodstvom i nadzorom stručno osposobljenog lica za rukovanje opasnim materijama.

Stručno osposobljavanje lica koja rukuju opasnim materijama i prevoze opasne materije vrše preduzeća koja ispunjavaju tehničke uslove i raspolažu stručnim kadrom za vršenje takvih poslova i koja za to ovlasti nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini.

Član 6

Preduzeća i druga pravna lica koja prevoze opasne materije i vrše radnje u vezi s tim prevozom dužna su da organizuju i trajno vrše kontrolu sprovođenja mera i ispunjavanja uslova propisanih za prevoz opasnih materija i vršenja radnji u vezi s tim prevozom u skladu

sa odredbama ovog zakona, propisa donesenim na osnovu ovog zakona i međunarodnih sporazuma o prevozu opasnih materija u pojedinim granama saobraćaja.

Član 7

U pogledu zajedničkog pakovanja, zabrane zajedničkog prevoženja u istom prevoznom sredstvu, odnosno istom prostoru za smeštaj tovara i isključenja iz prevoza opasnih materija shodno se primenjuju u svim granama unutrašnjeg saobraćaja odgovarajuće odredbe međunarodnih sporazuma koje se odnose na prevoz opasnih materija u pojedinim granama saobraćaja.

Član 8

Nosilac prava raspolaganja, odnosno vlasnik je dužan da osigura opasnu materiju za slučaj štete prouzrokovane trećim licima usled smrti, povrede tela ili zdravlja, oštećenja ili uništenja stvari ili zagađivanja životne sredine u toku prevoza.

Odredba stava 1 ovog člana ne primenjuje se na male količine opasnih materija iz člana 51 stav 2 i člana 71 stav 3 ovog zakona.

Član 9

Odredbe ovog zakona ne odnose se na prevoz opasnih materija prevoznim sredstvima oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Odredbe ovog zakona ne odnose se ni na pogonsko gorivo u rezervoaru prevoznog sredstva, kao ni na druge opasne materije koje služe za pogon prevoznog sredstva smeštene u za to određene sudove, koji čine celinu sa prevoznim sredstvom.

II ZAJEDNIČKE MERE BEZBEDNOSTI ZA SVE OPASNE MATERIJE ILI ZA ODREĐENE VRSTE TIH MATERIJIA

1. Pakovanje

Član 10

Ambalaža u kojoj se prevoze opasne materije mora da obezbeđuje zaštitu života i zdravlja ljudi i životne sredine pri prevozu opasnih materija i rukovanju opasnim materijama.

Ambalaža u kojoj se prevoze opasne materije mora da bude zatvorena i nepropustljiva, tako da pri prevozu sprečava svako gubljenje ili prosipanje sadržaja.

Ambalaža, zajedno sa zatvaračima, mora u svim delovima da bude dovoljno čvrsta i jaka da bi se onemogućilo labavljenje za vreme prevoza.

Opasna materija ne sme da nagrizi materijal od koga su izrađeni ambalaža i zatvarači niti da sa njima stvara štetna ili opasna jedinjenja.

Ako je opasna materija pakovana u ambalažu koja je osetljiva na vlagu, prostor u prevoznom sredstvu u koji je takva materija smeštena mora biti zaštićen od vlage i pokriven nepropustljivom pokrivkom.

Član 11

Sudovi, cisterne, kontejneri i druga vrsta ambalaže za prevoz opasnih materija moraju biti izrađeni u skladu sa propisanim standardima za odgovarajuću klasu opasnih materija.

Ako se opasne materije prevoze u sudovima od lomljivog materijala ili neotporne plastične mase, sudovi moraju da se smeste u zaštitnu ambalažu i obezbede materijalom za popunjavanje praznog prostora radi sprečavanja loma suda pri normalnim uslovima prevoza.

Materijal za popunjavanje praznog prostora mora da bude podešen prema prirodi opasne materije, a naročito mora da bude podoban da upije tečnu opasnu materiju ili tečnost koju opasna materija može da luči.

Član 12

Sudovi za prevoz tečne opasne materije ili opasne materije potopljene u neku tečnost i sudovi za prevoz rastvora opasne materije, kao i njihovi zatvarači moraju da budu takvi da izdrže unutrašnji pritisak pri promenama temperatura koje materije mogu da postignu prilikom prevoza, vodeći računa o potrebnom praznom prostoru za širenje tečnosti.

Ako se prevoz tečne opasne materije vrši vazduhoplovom u čijoj unutrašnjosti vazdušni pritisak pri promenama visine za vreme letenja nije normalan, sudovi u koje je smeštena tečna opasna materija i njihovi zatvarači moraju da budu takvi da mogu izdržati promene vazdušnog pritiska.

Član 13

Sudovi za prevoz opasne materije zapremine veće od 200 l moraju da budu izrađeni od čeličnog lima ili drugog pogodnog materijala.

Ako su sudovi za prevoz opasne tečne materije izrađeni od lomljivog materijala i pakovani u grupi, ukupna masa tih sudova napunjenih opasnom tečnom materijom ne sme da bude veća od 75 kg, a ako su sudovi izrađeni od materijala koji nije lomljiv i pakovan u grupi - ukupna masa tih sudova, zajedno sa opasnom tečnom materijom, ne sme da bude veća od 150 kg.

Član 14

Boce u kojima se prevoze opasne materije pakuju se, odnosno stavljaju u palete prilikom prevoza u vertikalnom položaju, a boce sa gasovima - u vertikalnom ili horizontalnom položaju.

Niske boce sa prečnikom dužim od 30 cm u kojima se prevozi naftni tečni gas mogu se pakovati, odnosno stavljati u vozilo za prevoz i prevoziti bez paleta.

Ako su boce pakovane ili smeštene u palete u horizontalnom položaju, moraju da budu obezbeđene od kotrljanja ili pomeranja, ako su pakovane, odnosno smeštene u palete u vertikalnom položaju ili široke boce bez paleta - moraju se obezbediti od prevrtanja.

Član 15

Koleta u kojima se prevoze opasne materije moraju da budu na vidljivom mestu označena odgovarajućim listicama opasnosti.

Koleta sa sudovima izrađenim od lomljivog materijala moraju da budu označena listicama kojima se naznačuje lomljivost suda a, po potrebi, i položaj koleta pri prevozu.

Član 16

Prazni neočišćeni sudovi u kojima su se nalazile opasne materije moraju da budu zatvoreni i označeni na isti način kao da su napunjeni opasnom materijom.

Prevozna sredstva kojima se prevoze sudovi iz stava 1 ovog člana moraju da budu označena na isti način kao i prevozna sredstva kojima se prevoze sudovi napunjeni opasnom materijom.

2. Utovar i istovar

Član 17

Utovar i istovar opasnih materija (utovar, utakanje, pretovar, pretakanje, istovar, istakanje, čuvanje i druge manipulacije u vezi sa utovarom ili istovarom) mogu da se vrše samo na posebno određenim mestima na kojima se ne ugrožavaju život i zdravlje ljudi, životna sredina ili materijalna dobra, odnosno bezbednost saobraćaja.

Mesto na kome se vrši utovar ili istovar opasnih materija mora da bude snabdeveno propisanim uređajima i opremom i na vidljivom mestu označeno odgovarajućom oznakom opasnosti.

Član 18

Na železničkim stanicama, u lukama i pristaništima i na aerodromima na kojima se vrši utovar ili istovar opasnih materija nadležni organ u republici, odnosno nadležni organ u autonomnoj pokrajini odrediće posebno mesto na kome će se vršiti utovar i istovar tih materija.

Član 19

Na mestu na kome se vrši utovar ili istovar opasnih materija zabranjen je pristup licima koja neposredno ne učestvuju pri utovaru ili istovaru tih materija.

Član 20

Na mestu na kome se vrši utovar ili istovar eksplozivnih materija ili zapaljivih opasnih materija, zabranjeno je:

- 1) držanje materija i uređaja koji mogu da izazovu požar ili omoguće njegovo širenje;
- 2) držanje otvorenog plamena ili rad sa otvorenim plamenom (zavarivanje i sl.);
- 3) pušenje i upotreba sredstava za paljenje (šibice, upaljači);
- 4) upotreba uređaja ili sredstava koji imaju vatreno ložište;
- 5) rad sa alatom ili uređajem koji varniči;
- 6) postavljanje nadzemnih električnih vodova, bez obzira na napon;
- 7) rad motora vozila.

Član 21

Utovar i istovar opasnih materija vrši se, po pravilu, danju.

Ako se utovar ili istovar opasnih materija vrši noću, osvetljenje na mestu utovara i istovara mora da bude električno, a električni uređaji izrađeni tako da ne mogu izazvati požar ili eksploziju.

Član 22

Uređaji za utovar i istovar opasnih materija moraju da budu ispravni, tako da je isključena svaka mogućnost curenja odnosno isticanja ili prosipanja opasne materije, i izvedeni na način kojim se ne oštećuje ambalaža opasne materije.

Član 23

Mesto na kome se vrši utovar ili istovar eksplozivnih materija, gasova ili zapaljivih opasnih materija mora da bude snabdeveno aparatima ili drugim uređajima za gašenje požara.

Član 24

Zatvoreni prostor u kome se vrši utovar ili istovar opasnih materija koje razvijaju gasove ili utovar ili istovar radioaktivnih materija - mora da bude snabdeven najmanje jednim aparatom za merenje koncentracije gasova u vazduhu, odnosno radioaktivnosti u tom prostoru.

Aparati za merenje koncentracije gasova, odnosno radioaktivnosti moraju se redovno pregledati i baždariti.

Član 25

Preduzeća i druga pravna lica i pojedinci koji vrše utovar i istovar opasnih materija naročito su dužni da kontrolišu ispravnost uređaja i električnih instalacija na mestima na kojima se vrši utovar ili istovar opasnih materija, organizuju fizičko obezbeđenje tih mesta i staraju se o ispravnosti tehničke opreme i drugih sredstava za gašenje požara na tim mestima.

Član 26

Cisterne i druga prevozna sredstva kojima se prevozi zapaljiva tečnost čija je tačka paljenja niža od 55oC, zapaljivi gas u sudovima koji se pune na vozilima ili kojima se prevozi druga zapaljiva materija čija je tačka paljenja viša od 55oC - ako se iz tehnoloških razloga prilikom manipulacije ta materija mora zagrijati na temperaturi višoj od četiri petine njene tačke paljenja, kao i vozila u kojima se prevoze opasne materije klase 1a, 1b, 1c, 4.1, 4.2, 5.1 i 5.2, moraju za vreme utovara ili istovara tih materija da budu uzemljeni, a izduvna cev motora mora biti opremljena hvatačem varnica.

Za vreme utovara, istovara ili pretovara tečnosti ili gasova iz stava 1 ovog člana, rad motora i uređaja za zagrevanje kabine prevoznog sredstva mora biti zaustavljen, osim ako se motor prevoznog sredstva koristi za pogon pumpi ili drugih uređaja za utovar ili istovar.

3. Prevoz

Član 27

Preduzeća i druga pravna lica i pojedinci koji predaju na prevoz opasnu materiju ili je prevoze sopstvenim prevoznim sredstvima dužni su da opasnu materiju pripreme tako da ispunjava sve propisane uslove za njen prevoz.

Opasna materija ne sme se predati ili primiti na prevoz ako nisu ispunjeni propisani uslovi za njen prevoz.

Član 28

Zabranjen je uvoz otpadaka opasnih materija inostranog porekla radi privremenog ili trajnog odlaganja na teritoriji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini može zabraniti prevoz pojedinih vrsta opasnih materija preko određenog područja ili odrediti da se te vrste opasnih materija prevoze samo određenom vrstom prevoznih sredstava.

Član 29

Prevozna sredstva kojima se prevoze opasne materije moraju biti tehnički ispravna, izrađena, opremljena i obeležena u skladu sa propisanim standardima.

Član 30

Opasne materije ne smeju da se predaju niti primaju na prevoz kao prtljag.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, u prtljagu se mogu prenositi aparati, naprave i drugi slični predmeti koji sadrže minimalne količine opasne materije koje ne predstavljaju opasnost po okolinu, a služe za ličnu upotrebu (upaljači, šibice, lakovi i sl.).

Član 31

Preduzeća i druga pravna lica i pojedinci koji prevoze opasne materije dužni su da u slučaju nestanka opasne materije pri prevozu preduzmu potrebne mere da se ona pronađe i da o opasnosti koju predstavlja opasna materija obaveste najbliži organ sanitarne inspekcije ili najbližu stanicu milicije, a, po potrebi, i javnost.

Član 32

Ispale ili na bilo koji način prilikom prevoza prosute opasne materije, prevoznik je dužan da obezbedi, prikupi i odstrani, odnosno smesti na za to određenim mestima ili da ih na drugi način učini bezopasnim i da o tome obavesti najbližu stanicu milicije, a, po potrebi, i najbliži organ sanitarne inspekcije.

Ako prevoznik nije u mogućnosti da ispale ili prosute opasne materije prikupi, odstrani, smesti na određeno mesto ili na drugi način neutralizuje, nadležni organ uprave pozvaće preduzeće koje raspolaže tehničkim sredstvima za izvršenje takvog zadatka da to uradi na račun prevoznika.

Mesta iz stava 1 ovog člana određuje nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini.

Član 33

Pošiljalac koji daje opasnu materiju na prevoz dužan je da za svaku pošiljku opasne materije ispostavi ispravu o prevozu i uputstvo o posebnim merama bezbednosti koji se pri prevozu opasne materije moraju da preduzmu i da ih preda prevozniku.

Isprava o prevozu opasne materije mora da sadrži:

- 1) podatke o vrsti opasne materije (hemijski, tehnički i trgovački naziv opasne materije, klasa u koju spada i redni broj u toj klasi, kao i identifikacioni broj iz odgovarajućeg međunarodnog sporazuma kad je on utvrđen);
- 2) podatke o količini opasne materije (bruto i neto - masa, broj komada i dr.);
- 3) naznačenje pošiljaoca da su ispunjeni uslovi propisani za prevoz odnosno opasne materije;
- 4) naziv, odnosno lično ime, adresu i broj telefona pošiljaoca i primaoca;
- 5) naznačenje da je uz ispravu o prevozu opasne materije prevozniku predato i pismeno uputstvo o posebnim merama bezbednosti koje se pri prevozu opasne materije moraju da preduzimaju;
- 6) potpis i pečat pošiljaoca.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, isprava o prevozu opasne materije ne ispostavlja se ako tovarni list ili druga odgovarajuća isprava o prevozu sadrži sve podatke o opasnoj materiji navedene u stavu 2 ovog člana.

Član 34

Isprava o prevozu opasne materije koja se upućuje u inostranstvo mora da bude napisana na jednom od jezika naroda Jugoslavije i na engleskom, francuskom, ruskom ili nemačkom jeziku.

Ako se opasna materija upućuje u zemlju koja se graniči sa Socijalističkom Federativnom Republikom Jugoslavijom, isprava o prevozu opasnih materija može biti napisana na jednom od jezika naroda Jugoslavije i na jeziku te zemlje.

Član 35

Isprava o prevozu opasne materije ispostavlja se u tri istovetna primerka, od kojih jedan ostaje kod pošiljaoca, jedan se uručuje prevozniku a jedan se dostavlja primaocu opasne materije.

Lice koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevozi opasna materija dužno je da poseduje ispravu o prevozu opasne materije, sertifikat o ispravnosti vozila, uverenje o stručnoj osposobljenosti za upravljanje tim vozilom i uputstvo o posebnim merama bezbednosti.

Član 36

Uputstvo o posebnim merama bezbednosti koje moraju da se preduzmu pri prevozu opasne materije treba da sadrži, naročito:

- 1) naznačenje vrste opasnosti koju predstavlja i posledice koje može da izazove opasna materija;
- 2) naznačenje posebnih mera koje treba da se preduzmu pri prevozu opasne materije i mera za sprečavanje, odnosno ublažavanje štetnih posledica koje mogu da nastanu usled nezgode ili udesa na prevoznom sredstvu (požar, lom ambalaže, prosipanje ili isticanje opasne materije i sl.);
- 3) postupak sa licem koje dođe u dodir sa opasnom materijom;
- 4) naziv, adresu i broj telefona preduzeća ili naziv i broj telefona organa koji mora da se obavesti o nezgodi ili udesu koji se desio prilikom prevoza opasne materije.

Član 37

Prevoznik i lice koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevozi opasna materija dužni su da na ispravi o prevozu opasne materije svojim potpisom potvrde prijem deklarisanе opasne materije za prevoz.

Član 38

Ako u toku prevoza prevoznik ili lice koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevozi opasna materija utvrdi ili na drugi način sazna da prevozi opasnu materiju čiji je prevoz zabranjen, dužan je da odmah obustavi dalje prevoženje opasne materije i o tome obavesti najbližu stanicu milicije i pošiljaoca.

Pošiljalac opasne materije iz stava 1 ovog člana dužan je da odmah po primljenom obaveštenju o obustavljanju prevoza preuzme opasnu materiju i preduzme odgovarajuće mere da ne dođe do ugrožavanja zdravlja ljudi, životne sredine i dobara.

Član 39

Prevoznik ili lice koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevozi opasna materija koje u toku prevoza utvrdi da prevozi opasnu materiju koja ne ispunjava uslove propisane za prevoz ili koja nije deklarirana kao opasna materija ili je netačno deklarirana, dužan je da obustavi dalje prevoženje opasne materije i o tome obavesti pošiljaoca.

Pošiljalac opasne materije iz stava 1 ovog člana dužan je da odmah po primljenom obaveštenju o obustavljanju prevoza otkloni utvrđene nedostatke ili preuzme opasnu materiju.

III POSEBNE MERE BEZBEDNOSTI ZA PREVOZ ODREĐENIH VRSTA OPASNIH MATERIJIA

1. Eksplozivne materije

Član 40

Utovar i istovar eksplozivnih materija van kruga preduzeća koja te materije proizvode ili drže za svoju redovnu delatnost mogu da se vrše samo na mestima koja odredi nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini.

Član 41

Za prevoz eksplozivnih materija potrebno je odobrenje.

Odobrenje za prevoz eksplozivnih materija u unutrašnjem saobraćaju izdaje nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini iz koje se upućuje pošiljka, a za prevoz preko granice ili teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (uvoz, izvoz i tranzit) - savezni organ uprave nadležan za unutrašnje poslove.

Odobrenje iz stava 1 ovog člana nije potrebno ako se prevoz eksplozivnih materija vrši za potrebe oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i uz vojno obezbeđenje.

Član 42

Zahtev za izdavanje odobrenja za prevoz eksplozivnih materija podnosi pošiljalac eksplozivne materije.

Zahtev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv, odnosno lično ime i adresu pošiljaoca;
- 2) vrstu, tehnički naziv, količinu i način pakovanja eksplozivne materije;

- 3) ivični broj pod kojim se eksplozivna materija vodi u nomenklaturi opasnih materija odgovarajućeg međunarodnog sporazuma za prevoz opasnih materija;
- 4) naziv i adresu proizvođača eksplozivne materije;
- 5) naziv, odnosno lično ime i adresu prevoznika;
- 6) datum i približni čas započinjanja prevoza, itinerer i krajnje mesto prevoza;
- 7) naznačenje vrste i oznaku prevoznog sredstva;
- 8) naziv, odnosno lično ime i adresu primaoca;
- 9) vanredne mere bezbednosti za vreme prevoza eksplozivne materije;
- 10) naziv ulaznog ili izlaznog graničnog prelaza i vreme kad će se izvršiti prevoz eksplozivne materije preko graničnog prelaza, odnosno teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Član 43

Organ nadležan za izdavanje odobrenja za prevoz eksplozivnih materija (član 41 stav 2) može, po potrebi, da naredi preduzimanje i posebnih mera bezbednosti pri prevozu određene eksplozivne materije (pravac kretanja, pratnja pošiljaoca ili prevoznika, pratnja pripadnika milicije i dr.).

Ako organ iz stava 1 ovog člana naredi preduzimanje posebnih mera bezbednosti pri prevozu određene eksplozivne materije čije je krajnje mesto prevoza na teritoriji druge republike, odnosno autonomne pokrajine, dužan je da o potrebi preduzimanja posebnih mera bezbednosti obavesti organ unutrašnjih poslova republike, odnosno autonomne pokrajine preko čije teritorije treba da se izvrši prevoz eksplozivne materije.

Troškove posebnih mera bezbednosti iz stava 1 ovog člana u unutrašnjem saobraćaju snosi pošiljalac eksplozivne materije, a pri uvozu, izvozu ili tranzitu eksplozivne materije - prevoznik.

Član 44

Ako je ugovoren uvoz ili izvoz veće količine eksplozivnih materija koje ne mogu da se prevežu preko granice Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije jednim prevoznim sredstvom niti istovremeno sa više prevoznih sredstava, odobrenje za prevoz može da se izda za celu količinu eksplozivnih materija. U tom slučaju, prevoz cele količine eksplozivnih materija mora da se izvrši preko istog graničnog prelaza i u roku koji ne može da bude duži od tri meseca.

Član 45

Eksplozivne materije i sredstva za njihovo iniciranje ne smeju da se prevoze zajedno u istom prostoru prevoznog sredstva.

Odredba stava 1 ovog člana neće se primenjivati na prevoz predmeta napunjenih eksplozivnim materijama kod kojih su sredstva za paljenje ugrađena u toku proizvodnje (municija, protivgradne rakete, privredna municija, i dr.), kao ni na zajednički prevoz eksploziva do 50 kg (osim eksploziva oznake 9a i 10a iz Evropskog sporazuma o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju, potrebne količine detonatorskog štapina za taj eksploziv i najviše 200 upaljača, pod uslovom da se upaljači nalaze u originalnom pakovanju i da je eksploziv odvojen od detonatora).

Eksplozivne materije nije dozvoljeno prevoziti u kabini vozača i u prostoru prevoznog sredstva u kome se prevoze lica.

Član 46

Preduzeća i druga pravna lica i pojedinci koji prevoze eksplozivne materije dužni su da o svakoj nestaloj količini eksplozivne materije pri prevozu odmah obaveste najbližu stanicu milicije.

2. Gasovi

Član 47

Sudovi koji su namenjeni za prevoz određenog gasa mogu se puniti i drugom vrstom gasa pod uslovom da najmanji probni pritisak za taj gas ne bude veći od probnog pritiska za koji je posuda ispitana i da naziv gasa i najveća dozvoljena težina punjenja budu upisani na posudi, uzimajući pri tom u obzir odgovarajuće mere bezbednosti koja zahtevaju svojstva pojedinog gasa.

Član 48

Sudovi u kojima se prevoze gasovi moraju da budu snabdeveni ispravnim ventilima. Ventili na tim sudovima moraju da budu zaštićeni zaštitnom kapom ili zaštitnim prstenom i hermetički zatvoreni za vreme prevoza.

Član 49

Prevoz sudova sa gasovima vrši se, po pravilu, otvorenim prevoznim sredstvom na kome tovar mora da bude zaštićen od štetnih atmosferskih uticaja, osim sudova koji su izrađeni od materijala otpornog na atmosferske uticaje.

Prevoz sudova sa gasovima može da se vrši i zatvorenim prevoznim sredstvom ako je ono snabdeveno ventilacionim uređajem ili je omogućeno stalno provetranje.

Osoblje prevoznog sredstva kojim se prevoze otrovni gasovi i druge opasne materije koje stvaraju pare i gasove opasne po zdravlje mora za vreme prevoza imati odgovarajuću opremu za ličnu zaštitu.

3. Zapaljive tečnosti

Član 50

Sudovi u kojima se prevoze zapaljive tečnosti moraju da odgovaraju tehničkim uslovima propisanim za odnosnu vrstu zapaljivih tečnosti.

Ako se zapaljive tečnosti prevoze u metalnim bačvama ili metalnim bocama, te bačve i boce moraju da budu izrađene prema jugoslovenskom standardu, odnosno prema stranom ili međunarodnom standardu koji nije u suprotnosti sa jugoslovenskim standardima.

4. Otrovi

Član 51

Za prevoz otrova preko državne granice ili teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (uvoz, izvoz i tranzit) potrebno je odobrenje koje izdaje savezni organ uprave nadležan za poslove zdravstva, u saglasnosti sa saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove.

Izuzetno, manje količine otrova namenjene za laboratorijske i naučne svrhe mogu se prevoziti preko državne granice ili teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije bez odobrenja iz stava 1 ovog člana.

Savezni organ uprave nadležan za poslove zdravstva propisuje koja se količina smatra manjom količinom namenjenom za laboratorijske i naučne svrhe.

Otrovi ne smeju da se prevoze u istom tovarnom prostoru sa životnim namirnicama, stočnom hranom, lekovima i predmetima opšte upotrebe koji podleže zdravstvenom nadzoru.

Član 52

Za prevoz otrova u unutrašnjem saobraćaju potrebno je odobrenje.

Odobrenje za prevoz otrova iz stava 1 ovog člana izdaje nadležni organ u republici, odnosno nadležni organ u autonomnoj pokrajini iz koje se upućuje pošiljka.

Odobrenje iz stava 1 ovog člana nije potrebno ako se prevoz otrova vrši za potrebe oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i uz vojno obezbeđenje.

Član 53

Organ nadležan za izdavanje odobrenja za prevoz otrova može, po potrebi, da naredi preduzimanje i posebnih mera bezbednosti pri prevozu određenog otrova (pravac kretanja, pratnja pošiljaoca ili prevoznika, milicije ili sanitarnog inspektora).

Sastav, zadatke i opremu ekipe koju čini tehnička pratnja pošiljaoca ili prevoznika pri prevozu otrova propisaće funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva.

Ako organ iz stava 1 ovog člana naredi preduzimanje posebnih mera bezbednosti pri prevozu određenog otrova čije se krajnje mesto prevoza nalazi na teritoriji druge republike, odnosno autonomne pokrajine, dužan je da o potrebi preduzimanja posebnih mera bezbednosti obavesti

organ nadležan za poslove sanitarne inspekcije u republici, odnosno autonomnoj pokrajini preko čije teritorije treba da se vrši prevoz otrova.

Troškove posebnih mera bezbednosti iz stava 1 ovog člana u unutrašnjem saobraćaju snosi pošiljalac otrova.

Član 54

Zahtev za izdavanje odobrenja za prevoz otrova podnosi pošiljalac otrova.

Zahtev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv, odnosno lično ime i adresu pošiljaoca;
- 2) naziv, odnosno lično ime i adresu prevoznika;
- 3) naziv i količinu otrova, način pakovanja otrova i identifikacioni broj;
- 4) naznačenje vrste i oznaku prevoznog sredstva;
- 5) naziv, odnosno lično ime i adresu primaoca;
- 6) datum i približan čas početka prevoza;
- 7) itinerer kretanja prevoznog sredstva.

Uz zahtev iz stava 1 ovog člana pošiljalac je dužan da priloži uputstvo o posebnim merama bezbednosti pri prevozu otrova.

Član 55

Ako u toku prevoza otrova nastane rasipanje ili oticanje otrova usled havarije prevoznog sredstva ili iz drugih razloga zbog kojih postoji opasnost od kontaminacije životne sredine, prevoznik je dužan da na vidljiv način označi mesto na kome je nastalo rasipanje otrova, da o tome odmah obavesti najbliži organ sanitarne inspekcije ili najbližu stanicu milicije i da do dolaska sanitarnog inspektora, odnosno pripadnika milicije spreči pristup ljudi i životinja tom mestu.

5. Radioaktivne materije

Član 56

Radioaktivne materije mogu da se pakuju i prevoze samo u ambalaži namenjenoj za određenu vrstu radioaktivnih materija, zavisno od veličine i jačine izvora, agregatnog stanja i drugih svojstava radioaktivne materije.

Doza zračenja na površini ambalaže i na određenom odstojanju od ambalaže i nivo kontaminacije na površini ambalaže ne smeju da budu veći od iznosa određenih za dati tip i

kategoriju pakovanja i predviđenih propisima o zaštiti od jonizujućih zračenja i međunarodnim sporazumima o prevozu opasnih materija u pojedinim granama saobraćaja.

Član 57

Ako je radioaktivna materija istovremeno i toksična, eksplozivna ili zapaljiva, prilikom pripremanja takve radioaktivne materije za prevoz i za vreme prevoza moraju se preduzeti mere bezbednosti propisane za svaku od navedenih vrsta opasnosti.

Član 58

Radioaktivne materije ne smeju da se prevoze u unutrašnjem saobraćaju u istom tovarnom prostoru sa životnim namirnicama, predmetima opšte upotrebe koji podleže zdravstvenom nadzoru, lekovima i stočnom hranom.

Član 59

Za prevoz radioaktivnih materija potrebno je odobrenje.

Odobrenje za prevoz radioaktivnih materija u unutrašnjem saobraćaju izdaje nadležni organ u republici, odnosno nadležni organ u autonomnoj pokrajini iz koje se upućuje pošiljka, a za prevoz preko granice, odnosno teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (uvoz, izvoz i tranzit) - savezni organ uprave nadležan za poslove zdravstva, u saglasnosti sa saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove.

Organi iz stava 2 ovog člana mogu, po potrebi, da naredе preduzimanje i posebnih mera bezbednosti pri prevozu određene radioaktivne materije (pravac kretanja, pratnja pošiljaoca ili prevoznika, pratnja pripadnika milicije i dr.).

Troškove za sprovođenje mera iz stava 3 ovog člana u unutrašnjem saobraćaju snosi pošiljalac radioaktivne materije, a pri uvozu ili tranzitu radioaktivne materije - prevoznik.

Odobrenje iz stava 1 ovog člana nije potrebno ako se prevoz radioaktivnih materija vrši za potrebe oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i uz vojno obezbeđenje.

Član 60

Preduzeću ili drugom pravnom licu čija je delatnost vezana za korišćenje radioaktivne materije može se izdati odobrenje za višekratni prevoz te materije sa rokom važnosti do šest meseci.

U odobrenju iz stava 1 ovog člana mora se naznačiti količina radioaktivne materije, odnosno broj izvora jonizujućeg zračenja i njihova ukupna aktivnost koji se mogu zajedno prevoziti određenim prevoznim sredstvom.

Preduzeće ili drugo pravno lice je dužno da najkasnije 24 časa pre početka prevoza radioaktivne materije, nadležnom organu u republici, odnosno autonomnoj pokrajini dostavi obaveštenje koje sadrži:

- 1) vrstu i registarski broj prevoznog sredstva kojim će se izvršiti prevoz radioaktivne materije;
- 2) broj i datum izdatog odobrenja za prevoz;
- 3) vrstu i količinu radioaktivne materije, odnosno o broju izvora i njihovoj ukupnoj aktivnosti;
- 4) lične podatke o licima koja će izvršiti prevoz radioaktivne materije;
- 5) vreme i mesto početka prevoza radioaktivne materije;
- 6) itinerer kretanja prevoznog sredstva;
- 7) vreme dolaska prevoznog sredstva sa radioaktivnom materijom u mesto korišćenja i ime, odnosno naziv i adresu korisnika.

Član 61

Zahtev za izdavanje odobrenja za prevoz radioaktivnih materija podnosi pošiljalac radioaktivne materije.

Zahtev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv, odnosno lično ime i adresu prevoznika, a ako se prevoz vrši preko granice Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije - i naziv, odnosno lično ime i adresu uvoznika, odnosno izvoznika radioaktivne materije;
- 2) naziv i adresu preduzeća koje je izvršilo pakovanje pošiljke;
- 3) naziv i adresu proizvođača radioaktivne materije;
- 4) naziv vrste i tehnički naziv radioaktivne materije;
- 5) jačinu izvora i način merenja radioaktivne materije (ukupna i pojedinačna aktivnost);
- 6) naznačenje prevoznog sredstva (vazduhoplov, železnica, brod, drumsko vozilo);
- 7) itinerer prevoza od mesta predaje radioaktivne materije do mesta njenog korišćenja;
- 8) naziv ulaznog i izlaznog graničnog prelaza, ako se prevoz vrši preko granice Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije;
- 9) naziv, odnosno lično ime i adresu primaoca;
- 10) datum ili približno vreme započinjanja prevoza.

Uz zahtev iz stava 1 ovog člana pošiljalac je dužan da priloži;

- 1) prepis odobrenja za proizvodnju, promet i korišćenje radioaktivne materije koja se prevozi;
- 2) atest o ambalaži radioaktivne materije;

- 3) uputstvo o posebnim merama bezbednosti pri prevozu radioaktivne materije;
- 4) spisak posebne zaštitne opreme.

Član 62

Radioaktivne materije koje u slučaju nezgode ili udesa mogu da dovedu do kontaminacije ili ugrožavanja životne sredine zračenjem prevoze se uz pratnju lica osposobljenog za rukovanje tim materijama.

Član 63

U slučaju rasipanja radioaktivne materije, prevoznik je dužan da na vidljiv način obeleži mesto na kome je došlo do rasipanja i da, do dolaska stručnog lica, spreči pristup ljudi i životinja tom mestu.

Ako u toku prevoza dođe do rasipanja ili nestanu radioaktivne materije, prevoznik je dužan da o tome odmah obavesti najbližu stanicu milicije, a, po mogućnosti, i najbliži organ sanitarne inspekcije.

IV POSEBNE MERE BEZBEDNOSTI ZA PREVOZ OPASNIH MATERIJAMA, PO GRANAMA SAOBRAĆAJA

1. Prevoz u drumskom saobraćaju

Član 64

Prilikom prevoza opasnih materija u drumskom saobraćaju primenjuju se, pored mera bezbednosti za prevoz opasnih materija propisanih ovim zakonom, i odredbe Evropskog sporazuma o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju.

Član 65

U motornom vozilu kojim se prevoze opasne materije ne smeju da se nalaze druga lica osim vozača, suvozača i pratioca.

Član 66

U motornom vozilu kojim se prevoze opasne materije, pored vozača, mora da se nalazi i suvozač u slučajevima predviđenim Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju.

Član 67

U vozilu kojim se prevoze opasne materije ne smeju da se drže materije koje mogu da izazovu požar.

Na vozilu natovarenom opasnim materijama ne smeju da se vrše opravke koje mogu, usled varničenja ili udara, da izazovu požar ili eksploziju, ili da oštete ambalažu.

U kabini vozila kojim se prevoze opasne materije klase 1a, 1b, 1c, 2, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1 i 5.2 pušenje nije dozvoljeno.

Član 68

Vozač motornog vozila koji prevozi opasne materije dužan je da vozilom upravlja sa naročitom oprežnošću.

Brzina kretanja motornog vozila kojim se prevoze opasne materije ne sme da prelazi 80% od najveće dozvoljene brzine određene prema vrsti puta, odnosno određene saobraćajnim znakovima postavljenim na putu, a u ni u kom slučaju ne sme da bude veća od 70 km na čas, a za otrove - od 60 km na čas.

Član 69

Od trenutka prijema do trenutka predaje opasne materije, vozač motornog vozila ne sme da se udaljava od vozila kojim se prevozi opasna materija.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, vozač motornog vozila sme da se udalji od vozila kojim se prevozi opasna materija samo ako vozilo ostavi pod nadzorom suvozača ili pratioca, odnosno ako vozilo parkira na kontrolisanom i odgovarajuće opremljenom prostoru za parkiranje.

Uslovi iz st. 1 i 2 ovog člana ne odnose se na vozilo kojim se prevoze opasne materije za koje po Evropskom sporazumu o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju nema posebnih zahteva u pogledu parkiranja.

Član 70

O svakoj nezgodi ili udesu koji se dogodi prilikom prevoza opasnih materija, čije posledice posada motornog vozila ne može sama da otkloni ili zbog kojih ne može da nastavi vožnju, jedan od članova posade dužan je da odmah obavesti najbližu stanicu milicije.

Ako se u motornom vozilu sa opasnim materijama koje je pretrpelo nezgodu ili udes nalazi samo vozač, lice koje se zateklo na mestu nezgode ili udesa ili lice koje prvo naiđe na to mesto dužno je da na zahtev vozača o tome obavesti najbližu stanicu milicije.

Član 71

Opasne materije mogu da se prevoze motornim i priključnim vozilima posebno konstruisanim za prevoz pojedine opasne materije ili vozilima koja odgovaraju uslovima propisanim ovim zakonom i Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju.

U unutrašnjem drumskom saobraćaju opasne materije mogu da se prevoze i kombi-vozilima čiji je prostor za utovar robe odvojen od prostora za putnike stalno fiksiranom pregradom.

Izuzetno od odredaba st. 1 i 2 ovog člana, prenos, raznošenje ili dostavljanje danju, i to za vreme dobre vidljivosti, manjih količina opasnih materija koje definiše Evropski sporazum o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju, osim radioaktivnih, može da se

vrši i putničkim automobilom, traktorom sa prikolicom, zaprežnim vozilom, teretnim triciklom sa motorom ili bez motora, ručnim kolicima ili na tovarnoj stoci.

Radioaktivne materije mogu da se prevoze i prevoznim sredstvima iz stava 3 ovog člana ako to odobri nadležni organ u republici, odnosno nadležni organ u autonomnoj pokrajini.

Funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove propisuje količine opasnih materija koje se mogu prevoziti vozilima iz stava 3 ovog člana.

Član 72

Vozila za prevoz opasnih materija, zapaljivih gasova, odnosno zapaljivih tečnosti sa temperaturom paljenja ispod 55oC treba da imaju uređaj za razelektrisanje - odvod statičkog elektriciteta koji pre utovara ili istovara opasnih materija treba da bude priključen na uzemljenje.

Vozila za prevoz opasnih materija klase od 1 do 52 treba da budu galvanski povezana u jednopotencijalnu celinu. Galvanske veze i uređaje za razelektrisanje treba proveriti pre utovara, odnosno istovara.

Vozila za prevoz opasnih materija klase od 1 do 52 treba opremiti uređajem za odvod statičkog elektriciteta na kolovoz i sa dve pločice za priklop uzemljenja na zadnjem delu vozila (levo, desno).

Vozila za prevoz opasnih materija treba opremiti odgovarajućim prekidačem za isključivanje svih električnih kružnih tokova (direktno priklopljen može biti samo tahograf). Korišćenje prekidača za vozila za koja to zahteva Evropski sporazum o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju treba da bude sa dva mesta, a za sva ostala vozila sa jednog ili dva mesta.

Član 73

Vozilo kojim se prevoze opasne materije mora da ima dva znaka za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije.

Ako je opasna materija koja se prevozi sa spiska B5 Evropskog sporazuma o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju, na znacima za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije moraju da budu ispisani identifikacioni brojevi opasne materije koja se prevozi.

Znakovi za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije, identifikacioni brojevi pojedinih opasnih materija, kao i mesta za postavljanje znakova na vozilu moraju biti izvedeni u skladu sa odredbama Evropskog sporazuma o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju.

Odredbe st. 1, 2 i 3 ovog člana primenjuju se i kad se motornim vozilom prevoze prazni neočišćeni sudovi u kojima su se nalazile opasne materije.

Član 74

Ako se opasne materije prevoze prevoznim sredstvima iz člana 71 stav 3 ovog zakona, umesto znaka za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije može se upotrebiti zastavica istog oblika, dimenzija i boja, koja na prevoznom sredstvu mora da bude istaknuta na vidljivom mestu.

Član 75

Motorno i priključno vozilo kojim se prevoze radioaktivne materije mora da ima, umesto znaka za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije, tri simbola upozorenja za označavanje vozila kojim se prevoze radioaktivne materije.

Simboli upozorenja za označavanje vozila kojim se prevoze radioaktivne materije stavljaju se na bočne strane i na zadnju stranu motornog i priključnog vozila.

Član 76

Motorno vozilo kojim se prevoze opasne materije mora, pored opreme predviđene opštim propisima i Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju, da ima i sledeću opremu:

- 1) vozački alat i dizalicu za vozilo;
- 2) najmanje dva aparata za gašenje požara, od kojih jedan za gašenje požara na motoru, a drugi za gašenje požara na tovaru vozila, i to takvog punjenja koje, s obzirom na količinu i druga svojstva opasne materije, omogućava efikasno gašenje požara;
- 3) dve ručne baterijske električne lampe (svetiljke) sa trepćućom ili stalnom svetlošću narandžaste boje, koja se vidi sa udaljenosti od najmanje 150 m;
- 4) dva znaka kojima se označava motorno vozilo zaustavljeno na kolovozu;
- 5) dve zastavice za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije;
- 6) dve lopate i jedan pijuk;
- 7) prenosnu lampu koja se može uključiti na akumulator vozila i koja je izrađena tako da ne može izazvati eksploziju ili požar.

Pored opreme iz stava 1 tač. 1 do 4 i tač. 6 i 7 ovog člana, motorno vozilo kojim se prevoze radioaktivne materije mora da ima:

- 1) uređaj za kontrolu zračenja i sredstva za zaštitu i označavanje terena;
- 2) dve zastavice za označavanje vozila kojim se prevoze radioaktivne materije.

Član 77

Ako se opasne materije prevoze priključnim vozilom na kome ma koja osovina ima jednostruke točkove, priključno vozilo mora da ima poseban uređaj koji, pomoću zvučnog ili

svetlosnog signala, upozorava vozača ako počne da opada pritisak vazduha u pneumatiku više od 20% na bilo kom točku priključnog vozila.

Priključno vozilo kojim se prevoze opasne materije, ako nije snabdeveno kočnicama koje automatski koče prilikom otkaćinjanja od vučnog vozila, mora da bude vezano za vučno vozilo i snabdeveno lancima.

Član 78

Motorno vozilo kojim se prevoze opasne materije može se kretati samo putevima koji su određeni za kretanje takvih vozila.

Motorna vozila kojima se prevoze opasne materije mogu se zaustavljati i parkirati samo na mestima koja su za tu vrstu vozila određena i obeležena.

Organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini određuje puteve iz stava 1 ovog člana i mesta za parkiranje iz stava 2 ovog člana.

Vozač koji je zbog kvara na vozilu, saobraćajne nezgode, utovara ili istovara, ili iz drugog opravdanog razloga prinuđen da vozilo sa opasnom materijom zaustavi na kolovozu ili na parkiralištu u naselju, dužan je da preduzme sve mere da zaustavljeno vozilo ne dovede u opasnost druga vozila, a naročito da učesnike u saobraćaju upozori:

1) danju i noću - postavljanjem, iza zaustavljenog vozila, dva znaka kojima se označava motorno vozilo zaustavljeno na kolovozu;

2) noću i u vreme smanjene vidljivosti zbog nepovoljnih atmosferskih ili drugih prilika - postavljanjem svetiljke iz člana 76 stav 1 tačka 3 ovog zakona;

3) upućivanjem suvozača ili pratioca pošiljke da na udaljenosti od 100 m do 150 m iza zaustavljenog vozila, danju - zastavicom za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije, a noću i u uslovima slabe vidljivosti - svetiljkom, upozorava vozače koji nailaze onom stranom kolovoza na kojoj se nalazi zaustavljeno vozilo da blagovremeno zaustave vozila ili smanje brzinu i da se pripreme za bezbedno zaobilaženje zaustavljenog vozila.

Znakovi i svetiljke iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana postavljaju se na udaljenosti od najmanje 50 m od vozila i to tako da budu vidljivi sa udaljenosti od najmanje 150 m za vozače motornih vozila koja nailaze istom stranom kolovoza na kojoj se nalazi zaustavljeno vozilo.

Član 79

Propise o načinu prevoza opasnih materija u drumskom saobraćaju, stručnom osposobljavanju vozača motornih vozila za prevoz opasnih materija i drugih lica koja učestvuju u tom prevozu (priprema opasnih materija za prevoz, utovar, pretovar, istovar i usputne manipulacije) i tehničkim uslovima koje moraju da ispunjavaju preduzeća koja vrše stručno osposobljavanje tih lica, donosi funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva.

2. Prevoz u železničkom saobraćaju

Član 80

Prilikom prevoza opasnih materija u železničkom saobraćaju primenjuju se, pored mera bezbednosti za prevoz opasnih materija propisanih ovim zakonom, i odredbe Međunarodnog pravilnika o prevozu opasne robe na železnicama.

Član 81

Opasne materije ne smeju da se prevoze železničkim vozilima u kojima se nalaze putnici.

Član 82

Železnička transportna preduzeća dužna su da obezbede čuvanje opasnih materija koje prevoze, i to od momenta prijema do momenta isporuke tih materija.

Član 83

Železničkim vozilima natovarenim opasnim materijama sme da se manevriše samo ako su prethodno preduzete odgovarajuće mere bezbednosti.

Železnička transportna preduzeća uređuju jedinstvene mere bezbednosti pri manevrisanju železničkim vozilima iz stava 1 ovog člana.

Član 84

Železnička vozila i cisterne natovareni opasnim materijama uvršćuju se u vozove pod uslovima i na način koji su utvrđeni jedinstvenim pravilima koja donose železnička transportna preduzeća.

Propise o načinu prevoza opasnih materija u železničkom saobraćaju donosi funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva.

3. Prevoz na unutrašnjim plovnim putevima

Član 85

Prilikom prevoza opasnih materija na unutrašnjim plovnim putevima, pored mera bezbednosti propisanih ovim zakonom, shodno se primenjuju i odredbe Međunarodne konvencije za zaštitu ljudskog života na moru koje se odnose na prevoz opasnih materija.

Propise o načinu vršenja prevoza opasnih materija na unutrašnjim plovnim putevima donosi funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva.

Tehnička pravila o podobnosti brodova za prevoz opasnih materija na unutrašnjim plovnim putevima donosi Jugoslovenski registar brodova.

Član 86

Na unutrašnjim plovnim putevima opasne materije smeju da se prevoze teretnim brodovima ili tankerima koji su za to namenjeni.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, opasne materije smeju da se prevoze i putničkim brodovima ako su te materije smeštene u posebnom prostoru odvojenom od putnika.

Opasne materije mogu da se prevoze s jedne obale na drugu obalu i skelama, s tim da se za vreme prevoza opasnih materija na skeli ne smeju da nalaze putnici.

Član 87

Manje količine opasnih materija za potrebe domaćinstava ili radilišta mogu da se rznose i dostavljaju i čamcima i plovećim napravama.

Član 88

Za vreme utovara opasnih materija na brod ili tanker ili istovara sa broda ili tankera i za vreme čišćenja i provetravanja broda ili tankera kojim se prevoze opasne materije zabranjeno je pušenje i upotreba vatre i drugih sredstava koja mogu da izazovu varničenje, požar ili eksploziju.

Na tankerima kojima se prevoze eksplozivne ili zapaljive materije zabranjeno je, van stambenih prostorija, pušenje i upotreba vatre i drugih sredstava koja mogu da izazovu varničenje, požar ili eksploziju, a za vreme utovara i istovara tih materija i za vreme čišćenja tankera zabranjene su te radnje i u stambenim prostorijama na tankeru.

Član 89

Na unutrašnjim plovnim putevima smeju da se prevoze zapaljive tečnosti samo tankerima koji su posebno izgrađeni za prevoz tih tečnosti.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, zapaljive tečnosti mogu da se prevoze i teretnim brodovima ako je ambalaža izrađena od nelomljivog materijala.

Član 90

Odredbe člana 88 ovog zakona odnose se i na potiskivače i druge plovne objekte, koji se nalaze u potiskivanom sastavu, ako se u takvom sastavu nalazi makar i jedan tanker.

Član 91

Ako se opasne materije prevoze istim brodovima delimično u saobraćaju na unutrašnjim plovnim putevima, a delimično u pomorskom saobraćaju, primenjuju se propisi koji važe za prevoz opasnih materija u pomorskom saobraćaju.

Član 92

Brodovi natovareni opasnim materijama mogu da zimuju u zimovnicima samo ako pri tom mogu da se sprovedu sve mere bezbednosti propisane za uskladištenje i čuvanje opasnih materija.

4. Prevoz u pomorskom saobraćaju

Član 93

Prilikom prevoza opasnih materija pomorskim brodovima primenjuje se, pored mera bezbednosti za prevoz opasnih materija propisanih ovim zakonom, i odredbe Međunarodne konvencije za zaštitu ljudskog života na moru koje se odnose na prevoz opasnih materija.

Član 94

Putničkim pomorskim brodovima smeju da se prevoze opasne materije samo ako je ispunjen uslov iz člana 86 stav 2 ovog zakona.

Član 95

Odredbe člana 87 ovog zakona primenjuju se i u pomorskom saobraćaju.

Član 96

Propise o načinu vršenja prevoza opasnih materija u pomorskom saobraćaju donosi funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva.

Tehnička pravila o podobnosti broda za prevoz opasnih materija u pomorskom saobraćaju donosi Jugoslovenski registar brodova, u skladu sa odredbama međunarodnog pomorskog kodeksa opasnih tereta, kodeksa o konstrukciji i opremanju brodova koji prevoze opasna rasuta hemijska sredstva, kodeksa o konstrukciji i opremanju brodova koji prevoze tečne gasove u brodskim tankovima i međunarodnog pomorskog signalnog kodeksa.

5. Prevoz u vazдушnom saobraćaju

Član 97

Prilikom prevoza opasnih materija u vazдушnom saobraćaju primenjuju se odredbe Aneksa 18 (bezbedan prevoz opasnih materija vazдушnim putem) uz Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu (Čikago, 1944 godine), kao i tehničke instrukcije uz taj aneks, ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 98

U vazdušnom saobraćaju opasne materije se prevoze vazduhoplovima namenjenim za prevoz tereta ili vazduhoplovima koji su specijalno namenjeni za prevoz opasnih materija.

Prevoz opasnih materija vazduhoplovima za prevoz putnika može se vršiti samo u slučajevima i pod uslovima koji su utvrđeni međunarodnim sporazumima o prevozu opasne robe u vazdušnom saobraćaju.

Piroforične radioaktivne tečnosti ne smeju da se prevoze vazduhoplovima.

Član 99

Ako se putničkim vazduhoplovima prevoze radioaktivne materije, pošiljke sa tim materijama primaju se samo na aerodromu polaska vazduhoplova.

Pri prenosu radioaktivnih materija pošiljalac je dužan da odredi stručno lice koje će prihvatiti pošiljke sa radioaktivnim materijama do unošenja u vazduhoplov, odnosno posle iznošenja iz vazduhoplova.

Član 100

Za vreme utovara eksplozivnih materija u vazduhoplov ili istovara iz vazduhoplova, vazduhoplov ne sme da se puni gorivom.

Član 101

Utovar opasnih materija u vazduhoplov ili istovar iz vazduhoplova ne sme da se vrši za vreme nepogodnih atmosferskih prilika koje bi mogle da izazovu eksploziju, požar, uništenje ili prosipanje opasne materije.

Član 102

Sve dok se u vazduhoplovu nalaze eksplozivne ili zapaljive materije, prostor u koji su one smeštene ne sme da se zagreva.

Član 103

Pošiljke sa opasnim materijama mogu da se prime i ukrcaju na stranom aerodromu u vazduhoplov koji leti prema domaćem aerodromu samo ako pošiljalac ima potvrdu primaoca pošiljke da je obezbeđeno da pošiljku prihvati stručno lice odmah posle sletanja vazduhoplova.

Član 104

Vazduhoplov koji je isključivo natovaren opasnim materijama može da preleti teritoriju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije samo ako za to dobije odobrenje od saveznog organa uprave nadležnog za poslove saobraćaja i veza.

Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje savezni organ uprave nadležan za poslove saobraćaja i veza, u saglasnosti sa Saveznim sekretarijatom za narodnu odbranu, saveznim organom

uprave nadležnim za unutrašnje poslove i saveznim organom uprave nadležnim za inostrane poslove.

U zahtevu za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana prevoznik je dužan da naznači vrstu i količinu opasne materije, aerodrom poletanja i aerodrom sletanja vazduhoplova.

Član 105

Ako se vazduhoplovom prevoze opasne materije, prevoznik je dužan da o tome unapred obavesti savezni organ uprave nadležan za poslove civilne vazdušne plovidbe.

Član 106

Propise o načinu vršenja prevoza opasnih materija u vazdušnom saobraćaju donosi funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva.

6. Prenos u poštanskom saobraćaju

Član 107

Zabranjeno je stavljati eksplozivne, zapaljive i druge opasne materije u pismonosne pošiljke i poštanske pakete i takve pošiljke i pakete primati na prenos u poštanskom saobraćaju.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana preduzeće PTT saobraćaja može da primi na prenos u unutrašnjem poštanskom saobraćaju samo one opasne materije čiji je prevoz u međunarodnom poštanskom saobraćaju dozvoljen odredbama Svetske poštanske konvencije i Aranžmana o poštanskim paketima.

Član 108

Poštanskim pošiljkama sa opasnim materijama mora da se odvojeno rukuje, a u toku prenosa one moraju da budu smeštene odvojeno od ostalih poštanskih pošiljki.

V NADZOR

Član 109

Inspeksijski nadzor nad izvršavanjem ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora neposredno vrše nadležni organi uprave u republikama i autonomnim pokrajinama.

U vršenju neposrednog inspeksijskog nadzora, nadležni organi uprave iz stava 1 ovog člana ovlašćeni su da:

- 1) narede da se utvrđene nepravilnosti otklone u određenom roku;

- 2) zabrane dalji prevoz ili rukovanje opasnim materijama licima koja nisu stručno osposobljena za prevoz i rukovanje opasnim materijama;
- 3) privremeno zabrane vršenje pojedinih radnji u vezi sa prevozom (pripreme za prevoz, utovar, pretovar i istovar) opasnih materija ako u pogledu mesta ili vremena za obavljanje te radnje nisu ispunjeni propisani uslovi;
- 4) zabrane preduzeću ili drugom pravnom licu ili pojedincu - prevozniku prevoz opasne materije ako utvrde da su u toku pripreme za prevoz ili u toku prevoza učinjeni teži propusti u pogledu preduzimanja mera bezbednosti.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana inspeksijski nadzor nad sprovođenjem mera bezbednosti propisanih ovim zakonom i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, pri prevozu otrovnih, gadnih i zaraznih i radioaktivnih materija preko granice Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (uvoz, izvoz i tranzit), neposredno vrši savezni organ uprave nadležan za poslove zdravstva, preko svojih sanitarnih inspektora koji obavljaju zdravstveni nadzor na graničnim prelazima.

Član 110

Savezni organ uprave nadležan za unutrašnje poslove vrši inspekciju nad postupanjem nadležnog republičkog, odnosno pokrajinskog organa u izvršavanju odredaba ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora koji se odnose na prevoz opasnih materija klase 1a, 1b, 1c, 2, 3, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 8 i 9 sprovođenju mera i radnji i izvršavanja zadataka u ovoj oblasti i vrši inspekciju nad radom organa u republici, odnosno autonomnoj pokrajini nadležnih za kontrolu prevoza opasnih materija preko državne granice Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (uvoz, izvoz i tranzit).

Savezni organ uprave nadležan za poslove zdravstva vrši i inspekciju nad postupanjem nadležnog republičkog, odnosno pokrajinskog organa u izvršavanju odredaba ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora koji se odnose na prevoz opasnih materija klase 61, 62 i 7 i sprovođenju mera i radnji i izvršavanju zadataka u ovoj oblasti.

Organ u kome se vrši inspekcija dužan je da ovlašćenom radniku omogući uvid u sve predmete koji se odnose na postupanje organa u sprovođenju propisanih mera bezbednosti pri prevozu opasnih materija i da pruži potrebne podatke i obaveštenja o sprovođenju ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora.

Ako ovlašćeni radnik koji vrši inspekciju utvrdi da organ u kome se vrši inspekcija ne sprovodi propisane mere bezbednosti pri prevozu opasnih materija ili u vršenju nadzora utvrdi druge nepravilnosti u sprovođenju ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora upoznaće s tim funkcionera koji rukovodi organom u kome se vrši inspekcija i predložiće mere koje treba preduzeti.

Član 111

Organi u republici, odnosno autonomnoj pokrajini nadležni za sprovođenje ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora, dužni su da nadležnom

saveznom organu uprave dostavljaju obaveštenja i izveštaje o primeni ovog zakona, propisa donesenih na osnovu ovog zakona i međunarodnih ugovora.

Funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva određuje podatke koje treba da sadrže obaveštenja i izveštaji iz stava 1 ovog člana i način njihovog dostavljanja.

Član 112

Nadležni organi u republici, odnosno autonomnoj pokrajini dužni su da ustroje i vode bazu podataka o vrstama opasnih materija, njihovim osobinama koje predstavljaju opasnost po život i zdravlje ljudi i materijalna dobra, merama koje treba preduzeti za sprečavanje ili uklanjanje opasnosti i o preduzećima i pojedincima koji mogu pružiti pomoć pri uklanjanju nastale opasnosti.

Metodologiju o načinu formiranja baze podataka o opasnim materijama donosi funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove na predlog komisije koja se formira od predstavnika nadležnih republičkih i pokrajinskih organa uprave.

VI KAZNENE ODREDBE

Član 113

Novčanom kaznom od 10.000 dinara do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzeće ili drugo pravno lice:

- 1) ako prevozi novootkrivenu opasnu materiju za koju naučnim ispitivanjem nisu utvrđeni uslovi koji pružaju potpunu sigurnost pri prevozu (član 4);
- 2) ako bez ovlašćenja nadležnog organa vrši stručno osposobljavanje lica koja rukuju i prevoze opasne materije (član 5 stav 3);
- 3) ako ne organizuje ili ne vrši kontrolu nad sprovođenjem mera i ispunjavanjem uslova za prevoz opasnih materija i vršenje radnji u vezi s tim prevozom (član 6);
- 4) ako zajednički pakuje ili zajednički prevozi u istom prevoznom sredstvu, odnosno u istom prostoru za smeštaj tovara opasnu materiju ili ako prevozi opasnu materiju koja je isključena od prevoza, protivno odredbama međunarodnih sporazuma iz člana 7 ovog zakona;
- 5) ako ne osigura opasnu materiju za slučaj štete pričinjene trećim licima usled smrti, povrede tela ili zdravlja, oštećenja ili uništenja stvari ili zagađivanja životne sredine u toku prevoza (član 8);
- 6) ako ambalaža u kojoj prevozi opasnu materiju ne odgovara propisanim uslovima (član 10 st.1 do 4);
- 7) ako sud u kome prevozi opasnu tečnu materiju ili opasnu materiju potopljenu u neku tečnost, ili sud za prevoz rastvora opasne materije, ili sud za prevoz opasne materije vazduhoplovom i njihovi zatvarači ne odgovaraju propisanim uslovima (član 12);

- 8) ako sud zapremine veće od 200 litara u kome prevozi opasnu tečnu materiju nije od čeličnog lima ili drugog pogodnog materijala (član 13 stav 1);
- 9) ako utovar ili istovar opasne materije vrši na mestu gde se ugrožava život ili zdravlje ljudi, materijalnih dobara, životna sredina ili bezbednost saobraćaja (član 17 stav 1);
- 10) ako na železničkoj stanici, u luci i pristaništu ili na aerodromu vrši utovar ili istovar opasnih materija van mesta koje je odredio nadležni organ (član 18);
- 11) ako na mestu na kome se vrši utovar ili istovar eksplozivnih materija ili zapaljivih opasnih materija izvrši neku od radnji predviđenih u članu 20 stav 1 tač. 1, 2, 4, 5 i 6;
- 12) ako mesto na kome se vrši utovar ili istovar eksplozivnih materija, gasova ili zapaljivih opasnih materija ne snabde aparatima ili drugim uređajima za gašenje požara (član 23);
- 13) ako u zatvorenom prostoru u kome se vrši utovar ili istovar opasnih materija koje razvijaju gasove ili radioaktivnih materija ne postavi aparat za merenje koncentracije gasova u vazduhu, odnosno aparat za merenje radioaktivnosti u tom prostoru, ili redovno ne vrši pregled i baždarenje tih aparata (član 24);
- 14) ako uveze otpatke opasnih materija inostranog porekla radi trajnog ili privremenog odlaganja na teritoriju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (član 28 stav 1);
- 15) ako prevozi opasne materije u prevoznim sredstvima koja nisu tehnički ispravna ili izrađena, opremljena i obeležena u skladu sa propisanim standardima (član 29);
- 16) ako opasnu materiju preda ili primi na prevoz kao prtljag, osim aparata, naprava i drugih sličnih predmeta koji sadrže minimalne količine opasnih materija koje ne predstavljaju opasnost po okolinu, a služe za ličnu upotrebu (upaljači, šibice, lakovi i sl.) - (član 30);
- 17) ako odmah ne obustavi dalje prevoženje opasne materije koja je isključena iz prevoza ili o tome ne obavesti najbližu stanicu milicije i pošiljaoca, čim utvrdi ili na drugi način sazna da prevozi takvu opasnu materiju (član 38 stav 1);
- 18) ako po primljenom obaveštenju o obustavljanju prevoza opasne materije koja je isključena iz prevoza ne preuzme tu materiju ili ne preuzme odgovarajuće mere da se ona učini bezopasnom (član 38 stav 2);
- 19) ako ne obustavi dalje prevoženje opasne materije i o tome ne obavesti pošiljaoca kad u toku prevoza utvrdi da prevozi opasnu materiju koja ne ispunjava uslove propisane za prevoz ili koja nije deklarirana kao opasna materija ili je netačno deklarirana (član 39 stav 1);
- 20) ako eksplozivnu materiju čiji se utovar ili istovar vrši van kruga preduzeća koja te materije proizvode ili drže za svoju redovnu delatnost utovaruje ili istovaruje van mesta koje je odredio nadležni organ (član 40);
- 21) ako prevozi eksplozivnu materiju bez odobrenja nadležnog organa (član 41);
- 22) ako ne preduzme posebne mere bezbednosti pri prevozu određene eksplozivne materije koje je propisao nadležni organ (član 43 stav 1);

- 23) ako sud u kome prevozi gas puni vrstom gasa za koji on nije namenjen, a ne ispunjava uslov iz člana 47 (član 47);
- 24) ako sud u kome prevozi zapaljivu tečnost ne odgovara tehničkim uslovima propisanim za odnosnu vrstu zapaljive tečnosti (član 50 stav 1);
- 25) ako prevozi zapaljive tečnosti u metalnim bačvama ili metalnim bocama koje nisu izrađene prema jugoslovenskom standardu ili prema stranom ili međunarodnom standardu koji ispunjava uslove jugoslovenskog standarda (član 50 stav 2);
- 26) ako bez odobrenja nadležnog organa prevozi otrov preko državne granice ili teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (uvoz, izvoz, tranzit) - (član 51 stav 1);
- 27) ako prevozi otrov u istom tovarnom prostoru sa životnim namirnicama, ili stočnom hranom, ili lekovima, ili predmetima opšte upotrebe koji podleže zdravstvenom nadzoru (član 51 stav 4);
- 28) ako prevozi otrov u unutrašnjem saobraćaju bez odobrenja nadležnog organa ili ako prilikom prevoza otrova ne preduzme naređene posebne mere bezbednosti (član 53 i član 54 stav 1);
- 29) ako u slučaju rasipanja otrova ne obeleži, na vidljiv način, mesto na kome je nastalo rasipanje ili ne spreči pristup tom mestu ljudima ili životinjama do dolaska stručno osposobljenog lica (član 55);
- 30) ako pakuje ili prevozi radioaktivnu materiju u ambalaži koja ne odgovara određenoj vrsti radioaktivne materije ili ako je doza zračenja na površini ambalaže veća od dozvoljene (član 56);
- 31) ako prilikom pripremanja za prevoz ili prilikom prevoza radioaktivne materije koja je istovremeno i toksična, eksplozivna ili zapaljiva ne preduzme mere bezbednosti propisane za svaku od navedenih vrsta opasnosti (član 57);
- 32) ako prevozi radioaktivnu materiju u unutrašnjem saobraćaju u istom tovarnom prostoru sa životnim namirnicama, ili određenim predmetima opšte upotrebe koji podleže zdravstvenom nadzoru ili s lekovima ili sa stočnom hranom (član 58);
- 33) ako prevozi radioaktivnu materiju bez odobrenja nadležnog organa ili pri njenom prevozu ne preduzme naređene posebne mere bezbednosti (član 59);
- 34) ako prevozi veću količinu radioaktivne materije odnosno broj izvora jonizujućih zračenja čija je aktivnost veća od aktivnosti određene u odobrenju ili ne obavesti nadležni organ u republici odnosno autonomnoj pokrajini o početku prevoza ili obaveštenje ne sadrži sve propisane podatke (član 60);
- 35) ako radioaktivnu materiju ili izvor jonizujućih zračenja, koji u slučaju nezgode ili udesa može da dovede do kontaminacije ili ugrožavanja životne sredine zračenjem, prevozi bez pratnje lica stručno osposobljenog za rukovanje tom materijom ili izvorom (član 62);

36) ako u slučaju rasipanja radioaktivne materije ne obeleži na vidljiv način mesto na kome je došlo do rasipanja ili ne spreči pristup tom mestu ljudima ili životinjama do dolaska stručno osposobljenih lica (član 63 stav 1);

37) ako opasne materije prevozi motornim vozilom koje ne ispunjava tehničke uslove za prevoz određene opasne materije (član 72 st. 1 i 2);

38) ako opasnu materiju prevozi u železničkom vozilu u kome se nalaze putnici (član 81);

39) ako od momenta prijema do momenta isporuke ne obezbedi čuvanje opasne materije koju prevozi (član 82);

40) ako opasnu materiju prevozi na unutrašnjem plovnom putu putničkim brodom u prostoru koji nije odvojen od putnika ili ako prevozi opasnu materiju skelom zajedno sa putnicima (član 86 st. 2 i 3);

41) ako zapaljivu tečnost prevozi tankerom koji nije posebno izgrađen za prevoz te tečnosti ili teretnim brodom kad je zapaljiva tečnost pakovana u lomljivoj ambalaži (član 89);

42) ako opasnu materiju prevozi putničkim pomorskim brodom u prostoru koji nije odvojen od putnika (član 94);

43) ako opasnu materiju prevozi vazduhoplovom koji nije namenjen za prevoz tereta ili vazduhoplovom koji nije specijalno namenjen za prevoz opasnih materija ili ako prevoz vrši vazduhoplovom namenjenim za prevoz putnika protivno uslovima utvrđenim međunarodnim sporazumom za prevoz opasne robe u vazдушnom saobraćaju (član 98 st. 1 i 2);

44) ako prevozi vazduhoplovom piroforičnu radioaktivnu tečnost (član 98 stav 3);

45) ako putniči vazduhoplov primi radioaktivnu materiju van aerodroma polaska (član 99 stav 1);

46) ako pri prenosu radioaktivne materije ne odredi stručno lice koje će prihvatiti pošiljku sa radioaktivnom materijom do unošenja u vazduhoplov, odnosno posle iznošenja iz vazduhoplova (član 99 stav 2);

47) ako za vreme utovara ili istovara eksplozivne materije iz vazduhoplova puni vazduhoplov gorivom (član 100);

48) ako stavi eksplozivnu, zapaljivu ili drugu opasnu materiju u pismonosnu pošiljku ili poštanski paket, ili ako takvu pošiljku ili paket primi na prenos u poštanskom saobraćaju (član 107 stav 1).

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 6.300 dinara do 63.000 dinara i odgovorno lice u preduzeću ili u drugom pravnom licu.

Član 114

Novčanom kaznom od 8.000 dinara do 800.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzeće ili drugo pravno lice:

- 1) ako naredi ili dozvoli da opasnom materijom rukuje lice koje nije punoletno ili lice koje nije stručno osposobljeno za rukovanje tim materijama (član 5 stav 1);
- 2) ako prevozi opasnu materiju u sudu, cisterni, kontejneru ili drugoj vrsti ambalaže za prevoz opasnih materija koji nisu izgrađeni u skladu sa propisanim standardima za odgovarajuću klasu opasne materije, u sudu od lomljivog materijala ili neotporne plastične mase koji nije smešten u zaštitnu ambalažu i nije obezbeđen odgovarajućim materijalom za popunjavanje praznog prostora (član 11);
- 3) ako sudove od lomljivog materijala u kojima se prevozi opasna tečna materija pakuje u grupi čija ukupna masa prelazi 75 kg ili sudove od nelomljivog materijala u kojima se prevozi opasna tečna materija pakuje u grupi čija ukupna masa prelazi 150 kg (član 13 stav 2);
- 4) ako mesto na kome se utovaruju ili istovaruju opasne materije nije snabdeveno propisanim uređajima ili opremom ili ako na vidljivom mestu nije označeno odgovarajućom oznakom opasnosti (član 17 stav 2);
- 5) ako uređaj za utovar ili istovar opasnih materija nije ispravan ili izveden tako da ne oštećuje ambalažu opasne materije (član 22);
- 6) ako na mestu na kome se utovaruju ili istovaruju opasne materije ne kontroliše ispravnost uređaja ili električnih instalacija, ne organizuje fizičko obezbeđenje tih mesta ili se ne stara o ispravnosti tehničke opreme i drugih sredstava za gašenje požara na tim mestima (član 25);
- 7) ako opasnu materiju preda ili primi na prevoz ili je prevozi sopstvenim prevoznim sredstvom, a nije pripremio opasnu materiju u skladu sa uslovima za njen prevoz (član 27);
- 8) ako opasnu materiju koja je ispala ili se prosula prilikom prevoza ne prikupi ili ne odstrani odnosno prospe na za to određeno mesto ili je na drugi način ne učini bezopasnom, ili o tome ne obavesti najbliži organ sanitarne inspekcije ili stanicu milicije (član 32);
- 9) ako ne preda prevozniku ispravu o prevozu opasne materije ili uputstvo o posebnim merama bezbednosti koje moraju da se preduzmu pri prevozu opasne materije (član 33 stav 1);
- 10) ako odmah posle primljenog obaveštenja o obustavljanju prevoza opasne materije ne otkloni utvrđene nedostatke ili ne preuzme opasnu materiju (član 39 stav 2);
- 11) ako eksplozivnu materiju i sredstva za njeno iniciranje prevozi u istom prostoru prevoznog sredstva (član 45);
- 12) ako u motornom vozilu kojim se prevozi opasna materija nema suvozača u slučajevima kad je to predviđeno Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju (član 66);
- 13) ako dozvoli ili naredi da se na vozilu natovarenom opasnom materijom vrši opravka koja usled varničenja ili udara može da izazove požar ili eksploziju ili da ošteti ambalažu (član 67 stav 2);

14) ako prevozi opasnu materiju motornim ili priključnim vozilom koje nije posebno konstruisano za prevoz pojedine opasne materije ili teretnim motornim vozilom koje ne odgovara uslovima propisanim ovim zakonom i Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju (član 71);

15) ako brod natovaren opasnom materijom drži u zimovniku, a da nisu sprovedene propisane mere bezbednosti za uskladištenje i čuvanje opasnih materija (član 92);

16) ako utovaruje ili istovaruje opasne materije iz vazduhoplova za vreme nepogodnih atmosferskih prilika (član 101);

17) ako unapred ne obavesti nadležnu službu za vođenje vazduhoplova kad se vazduhoplovom prevozi opasna materija (član 105);

18) ako poštanskom pošiljkom koja sadrži opasnu materiju ne rukuje odvojeno ili ako u toku prenosa ovu pošiljku ne smesti odvojeno od ostalih poštanskih pošiljaka (član 108).

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 6.300 dinara do 63.000 dinara i odgovorno lice u preduzeću ili drugom pravnom licu.

Član 115

Novčanom kaznom od 6.300 dinara do 630.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzeće ili drugo pravno lice:

1) ako sudove, cisterne, kontejnere i drugu vrstu ambalaže ne izradi ili ne ispita prema propisanim standardima (član 11 stav 1);

2) ako boce u kojima se prevoze opasne materije, osim niskih boca sa prečnikom dužim od 30 cm u kojima se prevozi tečni naftni gas ne pakuje, odnosno ne stavlja u palete u vertikalnom položaju ili ako boce sa gasom pakuje u horizontalnom položaju, a ne obezbedi ih tako da se ne mogu kotrljati ili pomerati ili ako boce pakovane u paletama u vertikalnom položaju ne obezbedi da se ne mogu prevrtati (član 14);

3) ako koletu u kome prevozi opasnu materiju nije na vidnom mestu označeno listicama opasnosti, odnosno listicama lomljivosti suda (član 15);

4) ako prazne neočišćene sudove u kojima su se nalazile opasne materije ne zatvori i ne označi na isti način kao da su pune ili ako prevozna sredstva u kojima se prevoze sudovi u kojima su se nalazile opasne materije ne označi na isti način kao i prevozna sredstva kojima se prevoze sudovi napunjeni opasnim materijama (član 16);

5) ako utovaruje ili istovaruje opasne materije noću bez električnog osvetljenja ili ako električni uređaji na mestu utovara ili istovara nisu izrađeni tako da ne mogu izazvati požar ili eksploziju (član 21 stav 2);

6) ako pojedine vrste opasnih materija prevozi preko područja na kome je zabranjen prevoz takve materije ili vrši prevoz materije prevoznim sredstvom kojim je zabranjen prevoz takve materije (član 28);

- 7) ako prevozi opasne materije prevoznim sredstvom koje nije tehnički ispravno ili nije izrađeno, opremljeno i obeleženo na način propisan međunarodnim ugovorom o prevozu opasnih materija u pojedinim granama saobraćaja (član 29);
- 8) ako u slučaju nestanka opasne materije pri prevozu ne preduzme potrebne mere za njeno pronalaženje i ako o njenom nestanku i opasnosti koju predstavlja ta opasna materija ne obavesti javnost, najbliži organ sanitarne inspekcije ili najbližu stanicu milicije (član 31);
- 9) ako o nestaloj količini eksplozivne materije pri prevozu odmah ne obavesti najbližu stanicu milicije (član 46);
- 10) ako sudove sa gasom prevozi otvorenim prevoznim sredstvom, a tovar ne zaštiti od atmosferskih uticaja ili ako ih prevozi zatvorenim prevoznim sredstvom koje nije snabdeveno ventilacionim uređajem ili nije omogućeno stalno provetravanje, ili ako ne obezbedi osoblje prevoznog sredstva odgovarajućom opremom za ličnu zaštitu (član 49);
- 11) ako dozvoli da se u vozilu kojim prevozi opasnu materiju nalaze druga lica, osim vozača, suvozača i pratioca (član 65);
- 12) ako u vozilu kojim prevozi opasnu materiju drži materiju koja može da izazove požar (član 67 stav 1);
- 13) ako motorno vozilo kojim prevozi opasnu materiju ili prazne neočišćene sudove u kojima su se nalazile opasne materije nema znakova, ili uređaja propisanih u čl. 73 i 74 ovog zakona;
- 14) ako motorno vozilo kojim prevozi radioaktivnu materiju ne označi oznakama za označavanje radioaktivnih materija ili oznake ne postavi na odgovarajuće mesto (član 75);
- 15) ako motorno vozilo kojim prevozi opasnu materiju nema propisanu opremu (član 76);
- 16) ako priključno vozilo na kome ma koja osovina ima jednostruke točkove kojim se prevozi opasna materija nema poseban uređaj koji upozorava na smanjenje pritiska vazduha u pneumatiku ispod 80 % (član 77 stav 1);
- 17) ako priključno vozilo kojim prevozi opasnu materiju nije vezano za vučno vozilo i posebnim lancima kad nije snabdeveno kočnicama koje automatski koč pri likom otkaćinjanja od vučnog vozila (član 77 stav 2);
- 18) ako manevriše železničkim vozilima natovarenim opasnom materijom a prethodno ne preduzme propisane mere bezbednosti (član 83 stav 1);
- 19) ako uvrsti u voz železničko vozilo ili cisternu natovarenu opasnom materijom protivno uslovima i načinu koje je utvrdilo železničko transportno preduzeće (član 84);
- 20) ako primi ili ukrca pošiljku sa opasnom materijom u vazduhoplov na stranom aerodromu a nema potvrde primaoca pošiljke da je obezbeđeno prihvatanje pošiljke od stručnog lica odmah posle sletanja vazduhoplova (član 103);

21) ako vazduhoplov koji je isključivo natovaren opasnom materijom preleti teritoriju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije bez odobrenja nadležnog organa (član 104 stav 1).

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 4.200 dinara do 42.000 dinara i odgovorno lice u preduzeću ili drugom pravnom licu.

Član 116

Za radnje iz člana 113 stav 1 tač. 1 do 5 i tač. 8 do 39, člana 114 stav 1 tač. 1 do 8 i tač. 10 do 14 i člana 115 stav 1 tač. 1 do 18 ovog zakona kazniće se za prekršaj pojedinac koji samostalno obavlja delatnost ličnim radom i sredstvima u svojini građana novčanom kaznom od 2.100 dinara do 21.000 dinara ili kaznom zatvora do 60 dana.

Član 117

Novčanom kaznom od 2.100 dinara do 21.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana kazniće se za prekršaj pojedinac:

- 1) ako utovaruje ili istovaruje opasnu materiju na mestu gde se ugrožava život ili zdravlje ljudi ili materijalna dobra ili životna sredina (član 17 stav 1);
- 2) ako pristupi mestu na kome se utovaruju ili istovaruju opasne materije, a ne učestvuje u utovaru ili istovaru (član 19);
- 3) ako na mestu na kome se utovaruju ili istovaruju eksplozivne materije ili zapaljive opasne materije puši ili upotrebljava sredstva za paljenje (šibice, upaljači) ili ne isključi rad motora vozila (član 20);
- 4) ako za vreme utovara ili istovara zapaljivih tečnosti ili gasova ne uzemlji prevozno sredstvo ili za vreme utovara, istovara ili pretovara ne zaustavi rad motora prevoznog sredstva kojim prevozi zapaljivu tečnost ili zapaljivi gas kad je bio obavezan da to učini (član 26);
- 5) ako opasnu materiju preda na prevoz ili je prevozi sopstvenim prevoznim sredstvima, a nije pripremio opasnu materiju u skladu sa uslovima za njen prevoz (član 27);
- 6) ako uveze otpatke opasnih materija inostranog porekla radi trajnog ili privremenog odlaganja na teritoriji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (član 28 stav 1);
- 7) ako u prtljagu prenosi opasnu materiju ili je preda na prevoz kao prtljag, osim aparata, naprava i drugih sličnih predmeta koji sadrže minimalne količine opasne materije koje ne predstavljaju opasnost po okolinu, a služe za ličnu upotrebu (upaljači, šibice, lakova i sl.) - (član 30 stav 1);
- 8) ako u slučaju nestanka opasne materije pri prevozu ne preduzme mere za njeno pronalaženje i ako o njenom nestanku ne obavesti najbližu stanicu milicije, a, po potrebi, i najbliži organ sanitarne inspekcije (član 31);

- 9) ako ispalu ili prosutu opasnu materiju prilikom prevoza ne pokupi ili ne odstrani, odnosno smesti na za to određeno mesto ili je na drugi način ne učini bezopasnom ili o tome ne obavesti najbliži organ sanitarne inspekcije ili stanicu milicije (član 32 stav 1);
- 10) ako kao lice koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevozi opasna materija ne poseduje ispravu o prevozu opasne materije, certifikat o ispravnosti vozila, uverenje o stručnoj osposobljenosti za upravljanje takvim vozilom ili uputstvo o posebnim merama bezbednosti (član 35 stav 2);
- 11) ako kao lice koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevozi opasna materija, na ispravi o prevozu opasne materije svojim potpisom ne potvrdi prijem deklarisanе opasne materije za prevoz (član 37);
- 12) ako kao lice koje upravlja prevoznim sredstvom odmah ne obustavi dalje prevoženje opasne materije koja je isključena iz prevoza ili o tome ne obavesti stanicu milicije i pošiljaoca čim utvrdi ili na drugi način sazna da prevozi takve opasne materije (član 38 stav 1);
- 13) ako kao lice koje upravlja prevoznim sredstvom ne obustavi dalje prevoženje opasne materije ili o tome ne obavesti pošiljaoca u slučajevima kad utvrdi da postoje uslovi za obustavljanje prevoza predviđeni u članu 39 stav 1 ovog zakona;
- 14) ako eksplozivnu materiju i sredstva za njeno iniciranje prevozi u istom prostoru prevoznog sredstva ili ako eksplozivnu materiju prevozi u kabini vozača ili u prostoru prevoznog sredstva u kome se prevoze lica (član 45 st. 1 i 3);
- 15) ako o nestaloj količini eksplozivne materije pri prevozu odmah ne obavesti najbližu stanicu milicije (član 46);
- 16) ako o rasutoj ili nestaloj radioaktivnoj materiji u toku prevoza odmah ne obavesti najbližu stanicu milicije, a, po mogućnosti, i najbliži organ sanitarne inspekcije (član 63 stav 2);
- 17) ako kao vozač motornog vozila prilikom prevoza opasne materije primi u vozilo lice koje nije suvozač ili pratilac (član 65);
- 18) ako u vozilu kojim prevozi opasne materije drži materije koje mogu da izazovu požar ili opravljа vozilo natovareno opasnim materijama ili puši u kabini vozila kojim se prevoze opasne materije klase 1a, 1b, 1c, 2, 3, 41, 42, 43, 51 i 52 (član 67);
- 19) ako kao vozač motornog vozila pri prevozu opasne materije ne upravlja vozilom sa naročitom oprežnošću ili ako vozi većom brzinom od 80 % od dozvoljene ili propisane brzine ili brže od 70 km na čas, a za otrove - od 60 km na čas (član 68);
- 20) ako se kao vozač motornog vozila udalji od vozila kojim se prevozi opasna materija i vozilo ostavi bez nadzora suvozača ili pratioca (član 69);
- 21) ako kao član posade motornog vozila kome se desila nezgoda ili udes pri prevozu opasne materije, a čije posledice posada ne može sama da otkloni ili zbog kojih ne može da nastavi vožnju, odmah o tome ne obavesti najbližu stanicu milicije (član 70 stav 1);

22) ako na zahtev vozača ne obavesti najbližu stanicu milicije u slučaju nezgode ili udesa vozila koje prevozi opasne materije (član 70 stav 2);

23) ako kao vozač upravlja motornim vozilom natovarenim opasnim materijama koje nije označeno znacima za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije ili na tim znacima nisu ispisani odgovarajući identifikacioni brojevi, ili ti znaci na vozilu nisu izvedeni i postavljeni na način predviđen Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasne robe u drumskom saobraćaju (član 73 st. 1 do 3);

24) ako prevozi opasnu materiju vozilom iz člana 71 stav 3 ovog zakona, a ne označi vozilo propisanom zastavicom istaknutom na vidljivom mestu (član 74);

25) ako kao vozač motornog vozila prilikom prevoza opasne materije zaustavi ili parkira motorno vozilo ili priključno vozilo na mestu koje nije određeno i obeleženo za tu vrstu vozila ili ne preduzme mere iz člana 78 st. 2 i 4 u slučaju kad je vozilo zaustavljeno zbog kvara, nezgode, utovara ili istovara ili iz drugih opravdanih razloga (član 78);

26) ako za vreme utovara ili istovara opasne materije sa broda ili tankera, ili za vreme čišćenja i provetranja broda, odnosno tankera vrši radnju ili upotrebljava sredstvo koje može da izazove varničenje, požar ili eksploziju (član 88);

27) ako zagreva prostor vazduhoplova u kome je smeštena eksplozivna ili zapaljiva materija (član 102);

28) ako stavi eksplozivnu, zapaljivu ili drugu opasnu materiju u pismonosnu pošiljku ili poštanski paket (član 107 stav 1).

VII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 118

Funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva, doneće propise o stručnom osposobljavanju vozača motornih vozila za prevoz opasnih materija i drugih lica koja učestvuju u prevozu opasnih materija i o tehničkim uslovima koje mora da ispunjavaju preduzeća koja vrše stručno osposobljavanje tih lica, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Funkcioner koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove saobraćaja i veza, u sporazumu sa funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za unutrašnje poslove i funkcionerom koji rukovodi saveznim organom uprave nadležnim za poslove zdravstva, doneće propise o prevozu opasnih materija u železničkom saobraćaju, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 119

Odredba iz člana 35 stav 2 ovog zakona u kojoj je utvrđena obaveza za lica koje upravlja prevoznim sredstvom kojim se prevoze opasne materije da poseduje sertifikat o ispravnosti vozila i uverenje o stručnoj osposobljenosti za upravljanje tim prevoznim sredstvom i odredba

iz člana 78 stav 2 ovog zakona kojom je utvrđena obaveza da se vozila kojima se prevoze opasne materije mogu zaustavljati i parkirati samo na mestima koja su za tu vrstu vozila određena i obeležena, primenjivaće se po isteku jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredba člana 112 stav 1 ovog zakona počće sa primenom najkasnije po isteku tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 120

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o prevozu opasnih materija ("Službeni list SFRJ", br. 20/84).

Član 121

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".